

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Distinctio concreti, & abstracti in diuinis. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

tam communia secundum rem, quam prædicatione, & vniuersalitate, non sunt notiones, vel distinctæ non sunt à particularibus, sicut producere & generare, non sunt duæ notiones, quia altera ratio est communis prædicatione, altera particularis, quæ communem in se continet.

Dub. circa rationem S. Thomæ.

Responsio Caiet. & Canus.

Tertio videndum est, quomodo probet sanctus Thomas duplicem esse in patre relationem, quia refertur ad duplicem terminum, & in vnoquoque illorum sit sua relatio: refertur enim ad Filium, & Spiritum sanctum. Ratio vero dubitandi est, quia videtur, vnicam relationem referri posse ad duos terminos, sicut idem pater eadē paternitatis relatione respicit plures filios. Respondent Caietanus & Canariensis in hunc articulum, relatiuum referri posse vnicam relationem ad duas relationes, specie etiam differentes, nemum solo numero distinctas, quando illæ partiales sunt: appellant autem relationes partiales quādo earum fundamenta vt partes concurrunt ad producendum eundem numero effectum, qualia sunt fundamenta paternitatis, & maternitatis, ad eundem filium generandum: quare censent eadem specie filiatione filium referri ad patrem & matrem: quia vero in diuinis filiatione, & processio sunt relationes totales, ideo patet duplici relatione referri, altera ad filium, altera ad Spiritum sanctum. In hunc sensum interpretantur Aristot. 5. metaphysicæ cap. 15. cum ait idem non posse bis referri, hoc est, non posse eandem relationem ad duos terminos referri specie differentes, nisi partiales sint.

Eorū sententia refellitur.

Refellitur.

Refellitur.

Ratio S. Thomæ explensur.

Horum tamen sententia mihi non probatur. Et primo quia verba Aristotelis eo capite perperam explicant prædicti doctores: ibi enim solum contendit Aristoteles monstrare, non posse relatiuum referri ad terminum, etiam relatiuum, sed ad absolutum; in his saltem, in quibus alterum extremum solum extrinseca denominatione refertur, vt visibile: probat igitur ibi Aristotel. visum non referri ad visibile: an vero idem dicendum sit de alijs relatiuorum generibus, obiter videbimus disputatione 106. capit. 6. expositione autem loci Aristotelis habes supra disputatione 104. capit. 2. Secundo licet relatio filiationis sit eadem secundum ad patrem, & matrem, tamen non videtur esse eiusdem rationis, vt aperte docuit Sanctus Thomas 3. par. quæst. 35. articulo quinto ad vltimum: aliter quidem, quam in effectu productio à multis causis eiusdem rationis, & ordinis, vt in motu nauis, quam multi trahunt: hi enim eodem modo concurrunt ad eundem effectum: at pater, & mater longe diuerso modo: vnde sumitur, tertia ratio. Nam quamuis mater, & pater ita concurrant, vt vnus sine alio non possit generare, in quo assimilantur causis, quas Philosophi vocant partiales; tamen quia diuerso modo concurrunt; diuerso etiam modo respiciuntur à filio producto: sicut Deus, sol & homo generant hominem, & tamen homo genitus diuerso modo respicit vnum, quam alium. Recte igitur probauit Sanctus Thomas, in Patre duas esse relationes secundum rationem, quamuis sit eadem secundum rem quia diuerso modo producit Filium, & Spiritum sanctum.

DISPUTATIO CXXXVI.

An deo recte tribuantur nomina concreta, & abstracta, & rationes ipsis significata.

Distinctio concreti, & abstracti in diuinis. cap. 1. Aliter videndum esse nominibus, & conceptionibus abstractis, quam concretis contra Præpositum & Gregorium, probatur cap. 2.

Quæ prædicentur de nominibus. cap. 3.

CAPVT I.

Distinctio concreti & abstracti in diuinis.

CVM agendum nobis sit de notionibus, hoc est, de proprietatibus, & modis, quibus personæ dignoscuntur, & hæ in abstracto præcipue significantur, videndum est prius, quomodo in Deo abstracta, & concreta distinguantur, vt pater & paternitas, spiritor & spiratio. Autolus apud Capreolum in primum distinct. 6. & Caietanum in hunc artic. docuit in Deo quamlibet notionem abstracte significatam distinguere ex natura rei à suo concreto: probat autem hac ratione, quia vbicunque abstracta, & concreta solo modo concipiendi, & nominandi differunt: quidquid realiter de vno prædicatur, dicitur etiam de alio: sed idem realiter non dicitur de paternitate, & de Patre, quia Pater non dicitur differre se toto à filio, sicut paternitas à filiatione: est enim in patre essentia, & relatio, & essentia ex communis, nec sola ratione differunt: in paternitate vero, & filiatione nihil est vtrique commune: ergo pater, & paternitas differunt ex natura rei, de alijs concretis nihil docet, vt de Deo, & Deitate, de sapientia, & sapiente, &c.

Hæc sententia satis confutata manet disputatione 106. eadem namque ratione, qua contra Scotum probauimus, relationem & essentiam in Deo non distinguere ex natura rei, probatur etiam, concretum & abstractum non solum in notionibus, sed etiam in alijs prædicatis diuinis eo modo non differre: ideo hac probatione nunc superfluum est. Sed contra Aureolum nota, suam etiam ratione probari, Deum & deitatem ex natura rei differre, & cetera concreta & abstracta in Deo: quia aliquid reale dicitur de vno, quod non de alio, vt constat: quod eodem modo improbandum est, Rationi vero illius eodem modo satisfaciendum est, sicut rationi, qua inter relationem, & essentiam Scotus docet distinctionem ex natura rei: cui respondimus, in illa disputatione capit. 7. sola igitur ratione differunt concretum & abstractum.

Hic tamen obseruandum est, in omni concreto, & abstracto, vt ratione nostra, vel ex diuerso modo significandi distinguatur: debere nomine vnus aliquid significari directe, & expresse, vt consequenter connotari, quod nomine alterius non significetur, vel connotetur, vt probauimus supra disputatione 121. capit. 2. si enim in nostro conceptu nihil responderet vni nomini, quod alteri non responderet: erunt procul dubio ratione illæ synonymæ, nisi differant, & definitum & definitio: vt expressum & implicitum quod hic non contingit, vt ibidem ostendimus. At concretum & abstractum in Deo non possunt esse synonyma.

synonima, quia de vno quædam prædicantur; quæ de alio dici nequaquã possunt: id vero, quod connotatur nomine concreto naturæ, vt, *Deus*, quod nomine abstracto, vt, *deitas*, non connotatur, nec significatur, est suppositum, vt disput. 156. & 157. vniuersæ de omnibus concretis naturæ probabimus; concretum autem personæ, vt pater, connotat naturam, quam in se contractam, & determinatam habet proprietatem: nomine vero abstracto paternitatis, non connotatur; hoc enim nomine solum proprietas ipsa significatur, qua natura determinari potest. Idem de omnibus concretis, & abstractis personalibus dicendum est.

CAPVT II.

Aliter vtendum esse nominibus, & conceptibus abstractis, quam concretis, contra præpositum, & Gregor. probatur.

Præpositiui antiquis Scholasticis, vt refert S. Thomas in hoc articulo, assererat pro eodem vsurpari abstracta, & concreta in diuinis: quia dicebat, paternitatem idem omnino esse cum patre, ne si aliqua esset distinctio, diuinæ simplicitati derogaretur. Huius sententiam videtur sequutus Gregor. in distinct. 26. quæst. 1. & 2. vbi docet, in Deo esse proprietates personales transitiuæ, non autem transitiuæ, hoc est, esse proprietates, quæ sint ipse personæ, sed non quæ sint personarum; verum præter has concedit proprietates transitiuæ personarum, quæ tamen complexione significantur, & solum manent in vocibus, & intellectu, nec transeant in rem conceptam. Hac ratione dicit, proprietatem Patris esse, genuisse filium, quam non vno simplici nomine, sed complexione, & pluribus vocibus significandum esse dicit, & idem in solo intellectu esse: quia complexio vocum solo intellectu fit. Addit præterea, necesse non esse hæreticis respondere nominibus abstractis, sed aut complexione illa, aut etiam concretis, sicut inquit Hieron. & August. nos docuerunt. Interrogantibus enim, quo Pater, & Filius sunt vnum? respondemus, sunt vnum in substantia, quo autem sunt plures? dicimus personis. Gregor. consentit Gabriel, in primum distinct. 18. quæst. 2. art. 2. dubio 1. qui docet, notiones in solo nomine consistere, nec in re concepta aliquid illis assignari; adducitur autem in hanc opinionem, ne sibi videatur asserere in Deo quinque res, sicut etiam quinque dicimus esse notiones.

Horum tamen sententiam optime redarguit Sanctus Doctor in hoc articulo, & cum eo conueniunt Scholastici à nobis allegati in notationibus articuli. Licet enim in re verum satisfacere possimus hæreticis de hoc mysterio interrogantibus, viuentes concretis nominibus nonnumquam tamen necesse est, vt abstractis, & simplicibus. Vti si interroget Græcus, quo differt filius à Spiritu sancto? Respondemus inspiratione: cui interrogationi concreto nomine spiratoris, non ita possemus commodè respondere. Et quamvis satisfacere possumus complexione illa significante proprietatem, vt si diceremus, Filius differt à Spiritu sancto, quia spirat illum; tamen quia personæ & quia vtgerent nos potest hæreticus, vt dicamus id, quod differt; cogimur abstractis vocibus vti: quas nescio quidem, qua ratione Gregorius, &

Vt quæ in 1. partem Tom. II.

Præpositiui concedere recusant: cum Damascenus lib. 1. de fide, cap. 11. vt ostendat quo differant personæ, & quo conueniant, abstractis nominibus vtatur his verbis. *Vnum quippe Deum cognoscimus, in solis autem proprietatibus, nimirum paternitatis, filiationis, & processionis discrimen aduertimus, id quod proxime complexis etiam vocibus significaretur, eisdem nominibus vsus est eodem libro cap. 9. Hylarius quoque lib. 4. & 9. de Trinitate passim vtitur nomine abstracto in nascibilitatis, cui opponit natiuitatem; quibus adde Basil. lib. 1. contra Eunomium, & lib. 4. cap. 2. Nazianzenus etiam Oracione 39. quæ est in sancta lumina post illa verba, Pater, pater est, vtitur nomine filiationis, & post aliqua subdit; Licet enim perspicuitatis causa noua nomina fingere. Conuenit cum his omnibus Augustin. lib. 5. de Trinitate, cap. 6. vt in expositione articuli vidimus, qui notiones eodem modo in diuinis concedit: Nam tametsi per notionem ipse intelligat modum cognoscendi personam, eamque ab aliqua alia distinguendi, ex hoc tamen genere notionis colligitur etiam notio, quod Scholastici ponunt in Deo, quæ est ratio cognita de aliqua personæ, & ex diuerso modo cognitionis, quo cognoscuntur personæ colliguntur diuersæ rationes cognitæ in personis, per quas intelliguntur inuicem distinctæ. Eodem etiam modo Basil. Epistola 43. notiones aperte adstruit, agens enim de distinctione vnius suppositi ab alio, inquit: *Quas autem is fuerit propriis illis notionibus designat.* Notionum vero nomine non cognitiones, quas de personæ habemus, sed varias proprietates illius intelligit. Et paulo infra de personarum diuinarum distinctione loquitur hoc modo. *Increatum, aut omnem comprehensionem excellens, aut si quid aliud est huiusmodi ad proprietatis determinationem non vsurpabimus, sed hoc solum inquiramus, quæ per singularum personarum intellectus liquido, & sine commixtione à comuni consideratione separatur.* Et lib. 2. contra Eunomium non multum à fine appellat has notiones formas proprias personarum, notas, & Characteres: Nyssenus, quoque in libello de differentia vtrius, & hypostasis, sæpius repetit, in Deo esse proprietates personales, quibus distinguuntur personæ, nec vilo modo communicant. Et quamuis hi Patres non vtantur abstractis, cum tamen illis vtatur Damascenus, immerito Gregorius vsum illorum improbavit. Reçde igitur Alexander 1. parte quæst. 68. membro 3. & S. Thomas in hoc articulo dixerunt. *Essentia significatur, vt quid; persona, vt quis; proprietas, notio, & relatio, vt quo.* Quia significatur, vt ratio, quia aliquid est tale. Cum vero dicimus, notiones esse in Deo, & abstracte esse concedendas, non asserimus in solo nomine manere, sed illis conceptum peculiarem respondere, vt proprium ipsarum vocum significatum. Quare aliter nominibus abstractis vtendum est, quam concretis ipsarum notionum, quia aliud est horum, & illorum significatorum, vt præcedenti capite vidimus, tamen si notio aliquando etiam in concreto significetur, vt, *ingenitum*, ob id tamen non sequitur, vt putauit Gabriel, quinque res in Deo esse concedendas. Cum enim dicimus quinque notiones, non quinque res, bære realiter distinguuntur, sed quinque conceptus sola operatione intellectus diuersos esse, dicimus, sicut etiam dicimus plura attributa; hæc enim*

Damasc.

Hylarius.

Basil. Nazianz.

6.

August.

Basil.

Nyss.

7.

Damasc. Gregor. Alexand. S. Thom.

N

enim